

ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑๑
๑๔ มีนาคม ๒๕๔๐

VOLUME 28 : NUMBER 11
MARCH 14, 1997

ISSN 0125-7447

การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

สารบัญ

CONTENTS

การศึกษาการรับรู้และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ และการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ของ ครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี ปี 2537 133

การศึกษาการรับรู้และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ และการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ของครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี ปี 2537

The Perception and Channel of AIDS information, Risk behavior to be infected with HIV and AIDS/HIV acceptance of the family In Singburi Province in the year 2537 B.E.

สุจินต์ เกตสา (Sujin Ketsa)

วท.บ (สุขาภิบาล),

วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์) ม.มหิดล

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ การศึกษาการรับรู้และช่องทางข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ และการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ของ แม่บ้านหรือบุคคลอื่นที่เป็นแกนนำในด้านพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัวทุกหลังคาเรือนทั่วจังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้แบบสอบถามในการส่งและรับแบบสอบถามกลับทุกหลังคาเรือน รวม 39,877 หลังคาเรือน ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ 16,060 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 40.26 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเป็นร้อยละ

ผลการศึกษารูปได้ว่า ร้อยละ 93.72 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ส่วนใหญ่ได้รับรู้จากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และ เอกสารทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 63.35 ส่วนน้อยรับรู้อาจจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน คิดเป็นร้อยละ 26.08 และ 10.57 ตามลำดับ ครอบครัวที่มีบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 7.28 มีความพร้อมที่จะป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ คิดเป็นร้อยละ 92.72 และยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ให้อยู่ร่วมบ้าน ได้ คิดเป็นร้อยละ 89.93

(181 หน้า)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่ประชาชน ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ด้วยกลวิธีต่างๆ หลายรูปแบบ เช่น อบรม ประชุมสัมมนา จัดนิทรรศการ เดิน-วิ่งรณรงค์ ออกบทความทางเสียงตามสาย-หอกระจายข่าว จัดรายการวิทยุ-โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แจกเอกสาร แผ่นพับ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เกิดความตระหนักในภัยอันตรายของโรคเอดส์ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ให้ได้ คาดว่าจะบรรลุผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ซึ่งยังไม่เคยมีการวัดผลให้เป็นหลักฐานหรือเอกสารทางวิชาการใดๆ เลย

เนื่องจาก ในวันป้องกันโรคเอดส์แห่งโลก 1 ธันวาคม 2537 นี้ องค์การอนามัยโลกได้กำหนดแนวคิดในการรณรงค์ไว้ว่า "AIDS AND THE FAMILY" (ครอบครัวคือปราการด่านภัยเอดส์ หรือ ครอบครัวทั่วไทย ห่วงใยปัญหาเอดส์ ไม่ปฏิเสธความช่วยเหลือ)

ดังนั้น ในการรณรงค์ตามแนวความคิดดังกล่าว เพื่อให้ครอบครัวพร้อมที่จะเป็น ปราการด่านภัยเอดส์ หรือ มีความห่วงใยในปัญหาเอดส์ ไม่ปฏิเสธความช่วยเหลือได้นั้น จำเป็นต้องทราบข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนรณรงค์ให้บังเกิดผลสำเร็จต่อไป จึงควรดำเนินการศึกษาช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ และการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ของครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี อีกทั้ง ยังเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนทุกหลังคาเรือน เกิดความตื่นตัวเนื่องในวันป้องกันโรคเอดส์แห่งโลกอีกวิธีหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ของครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ของครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของสมาชิกครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี
4. เพื่อศึกษาการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ของครอบครัวทั่วจังหวัดสิงห์บุรี
5. เป็นการรณรงค์อีกวิธีหนึ่งเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักวันป้องกันโรคเอดส์แห่งโลก 1 ธันวาคมของทุกปี

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ดำเนินการศึกษาวิจัยในประชากรกลุ่มเป้าหมายทุกหลังคาเรือนในเขตจังหวัดสิงห์บุรี โดยบุคคลแรกที่ให้ข้อมูลควรเป็นแม่บ้าน หรือบุคคลอื่นในครอบครัวที่เป็นแกนนำในด้านพฤติกรรมทางสุขภาพวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

1. ประชากรศึกษา คือ แม่บ้านหรือบุคคลอื่นที่เป็นแกนนำในด้านพฤติกรรมทางสุขภาพของครอบครัวทุกหลังคาเรือนทั่วจังหวัดสิงห์บุรี รวม 39,877 หลังคาเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามทั้งในลักษณะคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ใช้ข้อความที่สั้นกระชับ เป็นคำพินิจง่ายต่อการเข้าใจ เพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลทุกกลุ่มอาชีพและความจำกัดในเรื่องเวลาของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

การศึกษาการรับรู้และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์
พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ ฯ (ต่อจากหน้า 134)

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในครอบครัว การป้องกันการติดเชื้อ และการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อ

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมรณรงค์และการแสดงความคิดเห็นในการรณรงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการส่งข้อมูลโดยส่งให้กับมือ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นผู้กรอกข้อมูลเองและเก็บรวบรวมแบบสอบถามข้อมูลกลับคืน โดยขอความร่วมมือสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่ง รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขทุกหมู่บ้าน และจัดหารางวัลจูงใจผู้ส่งแบบสอบถามกลับ โดยการจับสลาก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการรับรู้และช่องทางการรับรู้ บุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยง การป้องกันการติดเชื้อและการยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อ โรคเอดส์ โดยใช้ค่าสถิติเป็นร้อยละ

ผลการศึกษาวิจัย

ปรากฏว่ามีผู้ส่งแบบสอบถามกลับ 16,060 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 40.26 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเป็นร้อยละ สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 44.32 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 45-89 ปี, 60 ปีขึ้นไป และต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.09, 19.20 และ 6.39 ตามลำดับ เพศหญิงตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.65 และ 41.35 ตามลำดับ ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 73.04 รองลงมา มีธยมศึกษา, ไม่ได้รับการศึกษา และอุดมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.10, 5.14 และ 3.72 ตามลำดับ อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 38.80 และ 38.25 ตามลำดับ รองลงมาเป็นอาชีพอื่นๆ ค้าขาย และรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 10.10, 9.25 และ 3.60 ตามลำดับ

2. การรับรู้และช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่า ยังมีผู้ที่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ คิดเป็นร้อยละ 6.28 (ผู้ทำการวิจัยไม่ได้จัดแยกกลุ่ม) ส่วนช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ได้รับรู้จาก โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และเอกสารวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 63.35 รองลงมาได้รับรู้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเอกชน คิดเป็นร้อยละ 26.08 และ 10.57 ตามลำดับ

3. บุคคลผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงและการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในครอบครัว พบว่า มีบุคคลผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อ โรคเอดส์คิดเป็นร้อยละ 7.28 จำแนกเป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และทางใช้เข็มและกระบอกฉีดยาร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 63.30 และ 36.70 ตามลำดับ ครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 92.72 มีความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่เชื้อ โรคเอดส์

4. การยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์อยู่ร่วมบ้าน ครอบครัวส่วนใหญ่ยอมรับ คิดเป็นร้อยละ 89.93

5. การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ พบว่า ประชาชนเคยมีส่วนร่วมในการรณรงค์ คิดเป็นร้อยละ 58.97

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโดยการจัดการรางวัลให้ผู้ส่งแบบสอบถามด้วยการจับฉลาก ได้รับความร่วมมือตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 40.26 น่าจะเป็นกลวิธีในการรณรงค์ที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นการกระตุ้นประชาชนได้ทุกหลังคาเรือนให้ทราบถึงวันป้องกันโรคเอดส์แห่งโลก คือวันที่ 1 ธันวาคม ของทุกปีแล้ว ยังทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ของครอบครัวอีกด้วย ทั้งยังเป็นการรณรงค์ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่มากกว่าการจัดให้มีการเดิน-วิ่งรณรงค์ ซึ่งมักกระทำกันในพื้นที่จำกัดในเขตเมือง และสิ้นเปลืองงบประมาณในจำนวนที่ใกล้เคียงกันหรืออาจมากกว่าด้วยซ้ำ

2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องโรคเอดส์ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากได้พบว่ายังมีผู้ที่ไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ถึงร้อยละ 6.28 ส่วนช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ดีที่สุดคือสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และ เอกสารวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 63.35 ได้รับรู้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงร้อยละ 26.08 ประเด็นสำคัญในเรื่องนี้น่าจะเกี่ยวกับปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรไปสู่กลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนทั่วไป ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและจริงจัง ควรมีการติดตามผลการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรจนบังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง

3. ครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่เชื้อโรคเอดส์ และยอมรับผู้ป่วย/ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ให้อยู่ร่วมกับบ้านได้ คิดเป็นร้อยละ 92.72 และ 89.93 ตามลำดับ น่าจะสรุปได้ว่าครอบครัวส่วนใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรี มีความพร้อมที่จะต่อต้านภัยเอดส์ได้ดี หากมีการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงภัยอันตรายโดยการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของประชาชน คิดเป็นร้อยละ 58.97 นับว่าเป็นอัตราที่น่าพอใจ ส่วนผู้ที่ไม่เคยมีส่วนร่วมอาจเนื่องจากการกิจครอบครัว แต่คงคอยให้ความร่วมมือสลับรับฟังและให้การสนับสนุนการรณรงค์เท่าที่สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ เนื่องจากผลจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่ในอัตราสูงถึงร้อยละ 93.72

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข คู่มือการปฏิบัติการเรื่องแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2532
2. กองโรคเอดส์ กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข แนวทางการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยโรคเอดส์และครอบครัว กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2537
3. กาญจณี หวังฉัตรอำนวย การเปิดรับข่าวสารกับความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ในหญิงอาชีพพิเศษและชายรักร่วมเพศในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530

4. ประพันธ์ ชื่นปิ่นเกลียว ความรู้ ทักษะคิด การรับรู้ข่าวสารและการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของ
ชายวัยทำงานในเขตตำบลจอมบึง จังหวัดราชบุรี ภาคนิพนธ์ ปริญญาสาธาณสุขศาสตรบัณฑิต และ
คณะสาธาณสุขศาสตร์, 2536
5. ไพโรจน์ ชูรัมย์ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับโรคเอดส์ของผู้ชายอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่อาศัย
อยู่ในพื้นที่ที่เป็นเกาะ เขตกิ่งอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ รายงานการวิจัย กองสุขศึกษา กระทรวง
สาธาณสุข, 2534
6. วรชัย ทองไทย และ อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ ความรู้ การรับข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับ
โรคเอดส์ : โครงการสำรวจประสิทธิผลของการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมและค่านิยม
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536

Ministry of Public Health, Thailand
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Division of Epidemiology, Office of the Assistant Secretary
1997, Vol. 28, No. 11, March 14, 1997

กรมสาธารณสุข
รายงานการเฝ้าระวังโรคติดต่อร้ายแรง
ฉบับที่ 143
ปี 2536

กระทรวงสาธารณสุข
กรมการแพทย์
กองระบาดวิทยา
กองโรคติดต่อทั่วไป
กองโรคเอดส์

143
1997

กรมการแพทย์
กองโรคติดต่อทั่วไป
กองโรคเอดส์